Štev. 22. V Ljubljani, 2. novembra 1917. Leto LVII.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 16 h
„ „ „ dvakrat . . 14 „
„ „ „ trikrat . . 12 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 16. nov. 1917.

Opozarjamo na listnico upravništva v današnji številki.

Ne dadó miru!

Ko smo v 18. štev. svojega lista z dne 7. septembra t. l. zavrnili nestvarne in neutemeljene napade socialističnega »Napreja«, oziroma njegovega člankarja Frana Bja na našo organizacijo, smo izjavili proti koncu: »To so naše zadnje besede na bivše in na slične napade, ki morebiti še pridejo; zakaj s tistim, ki prime pri napadu za orožje potvorjene resnice, se ne maramo boriti! Laž sama ga zaduši!«

Mislili smo, da bo naš odgovor, ki je bil pisan stvarno in v obrambo resnice, zadostoval tudi »Napreju«, ki naj spričo naših pojasnil in dokazov neha z napadanji in natolcevanji, ker ga nismo nikoli niti izzivali, niti mu kako drugače dali povoda za delo, ki so ga prej opravljali klerikalni listi. Na podlagi našega odgovora bi celo lahko popravil krivico, ki nam jo je storil; če pa že tega ni hotel napraviti, pa bi nam naj dal vsaj mir, kakor ga puščamo mi na miru! Toda motili smo se! Dober mesec po našem odgovoru se je zopet oglasil naš znanec Fran B. — glej »Naprej« z dne 11. oktobra t. l. št. 75. — ter je dodal zvrhani meri svojih prejšnjih zavijanj in neresnic toliko novih nedokazanih očitkov in namigavanj, da je dostojnosti in časti nemogoče — nanje molčati! To pa toliko manj, ker se je v 87. štev. z dne 25. oktobra t. l. tudi uredništvo »Napreja« samo postavilo v službo neresnice ter je s tem pokazalo, da se identifikuje z obrekovanji gospoda Frana Bja.

Konštatujemo torej, da nas socialistični »Naprej« in njegov člankar Fran B. napadata brez vsakega povoda od naše strani; konštatujemo, da leté napadi v tej blaženi dobi splošnega pomirjenja domačih političkih strasti in strankarskih bojev edinole od socialistične strani na napredno slovensko učiteljstvo; konštatujemo naposled, da se tako Fran B. kakor uredništvo »Napreja« poslužujeta v tem boju proti nam orožja laži in zavijanj, kar je toliko bolj obžalovanja in obsodbe vredno, ker moramo v tej veliki dobi vsi Slovenci iskati pota, ki nas združujejo ali vsaj zbližujejo, da v slogi in bratstvu zberemo vse svoje moči v dobojevanju bodočnosti svojemu narodu! Konštatujemo, da je ta skupnost bila najprej nalomljena od »Naprejeve« strani, ne da bi mu mi dali v to najmanjši povod! Saj ne bomo imeli bodočnosti niti brez slovenskega delavstva, niti brez slovenskega naprednega učiteljstva! Iskreno moramo obžalovati, da je v tem premirju domačih bojev in v tej narodni slogi priletel prvi kamen na našo čast in na naš ugled iz glasila slovenskega socialističnega delavstva in je bilo najprej — in sicer brez povoda, kar vnovič poudarjamo! — obrizgano s strupom laži slovensko napredno učiteljstvo! —

S to splošno ugotovitvijo tega žalostnega dejstva bi bilo to poglavje od naše strani lahko zaključeno. A užaljena stanovska čast nam narekuje protest proti taki borbi, ki hoče uničiti naš ugled in naše dobro ime, ki smo si ju pridobili v neverjetno težavnih razmerah, ko je bilo treba težkih bojev za vsako mrvico kruha in za vsako drobtino pravice! S kakim pravom tolče „Naprej“ po nas in po vsem, kar je našega?! Saj vendar nismo rokovnjaški zaznamovanci, da bi smel pljuvati na nas vsak, komur se to zazdi in nima drugega posla! — Kakor ima slovenski delavec svojo čast, tako jo ima tudi slovenski napredni učitelj! In če je mi ne jemljemo prvim, si mi svoje časti od njih glasila in od njegovega drznega obrekovalca tudi ne damo jemati! Po svojih najboljših močeh, po svoji najboljši vesti in vednosti smo delali vedno doslej za blaginjo svojega stanu in šolstva, naslonjeni na zaupanje svojih tovarišev in tovarišic, sedaj pa plane na nas izza »Naprejevega« hrbta domišljav človek s tako impertinenco, ki prekaša bistveno in oblikovno še ono, ki nam je v letih najstrastnejših političkih bojev metala v lice — pariške apaše!

V zgodovini sedanjega skupnega dela za narodovo bodočnost je to dejstvo umazan greh, ki se ne da izbrisati in nez besedo kvalificirati. Le čuvstvo zaničevanja ga primerno obsoja!

Po redu je „Napreju“ nemogoče odgovarjati, ker je članek gospoda Frana Bja zmetan brez logičnih zvez in zaključkov, kakor so ga pač bruhale iz sebe razpaljena strast, osebno sovraštvo in splošno zaničevanje vsega, kar je našega! Nihče pred Franom Bjem se še ni pospel tako visoko, oziroma ni tako nizko padel, da bi očital našemu učiteljstvu njegove — plače! Moral je priti učitelj in nam povedati, da opravljamo to, »za kar ste plačani«. V vsej Avstriji smo čuli do tega trenutka le en glas, da učitelj za svoje delo ni plačan, da, čuli smo celo, da učitelj v primeri s svojo plačo preveč dela! Sedaj pa vstane glas v delavskem listu in očita slovenskemu učiteljstvu njegove plače! To je gotovo socialno in demokraško!

V isti sapi, ko trdi gospod Fran B., da »so vsi naši očitki naperjeni v glavnem le — pozi in frazi Zaveze«, udarja v obraz vsemu učiteljstvu, pišoč doslovno: » . . . česar nihče trdil ni, da bi namreč ne opravljali, za kar ste plačani, da ni učiteljstvo ustanovilo nekaj pevskih in drugih društev (na prste bi lahko našteli, kar je učiteljstvo v tem oziru storilo v zadnjih letih) ter da ni med učiteljstvom nekaj slabih pisateljev in boljših skladateljev . . .« V zadnjih letih? Ali morda v letih vojne? Kdo pa naj ustanavlja sedaj pevska in »druga« društva? A da je vse to, kar je storilo vse učiteljstvo pred vojno, le »nekaj«, in da je zadosti štetja na prste, to priznanje izreka učitelj vsem onim stotinam naših mož in žená, ki so žrvovali ves svoj izvenšolski čas kulturnim, gospodarskim in dobrotvornim društvom! Seveda: Fran B. stoji izven števila slabih pisateljev in boljših skladateljev — on se je svojevoljno postavil v število sramotilcev našega stanu! Habeat sibi!

Naš list je častivrednemu gospodu Franu Bju na prvi strani »Napreja« komičen, na drugi strani zavožen. Značilno pa je, da je bil isti Fran B. še pred par meseci sotrudnik ravno istega komičnega in zaroženega lista! In tu je treba odkrite besede, da pridemo do izvora Bjeve togote in da spoznamo resnico njegove trditve, kako odbijamo sotrudnike. Fran B. nam je poslal pred meseci rokopis, ki ga pa uredniku ni kazalo objaviti iz vzrokov, ki jih je navedel Bju v obširnem pismu. Ne vemo, če je kje na svetu list in urednik, ki bi se ne poslužil te pravice. Naš urednik je Bju pokazal pot, kako in kje se naj razgovarjajo o tem, o čemer je B. pisal. Imamo okrajna društva, upravni odbor in delegacijo Zaveze. Svoje stanovske in organizačne zadeve takega značaja obravnavajmo najprej tam, a če končno na teh pristojnih mestih ne uspemo s svojimi nazori in zahtevami, potem magari udarimo v javnosti! B. se je temu vdal in je pozneje še pisal v komičen in zavožen list! Ali je o zadevi razpravljalo njegovo učit. društvo, nam ni znano. A upravni odbor Zaveze, ki je zboroval dne 10. septembra t. l. — sklican je bil že 23. julija! — ni dobil od nobene strani — torej tudi od Bja ne! — te zadeve v razpravo. B. se je torej izognil poti organizovanega učitelja ter je zamahnil po vsem stanu in po vsej organizaciji z javno in lažnjivo besedo, čim mu je odprla »Naprejeve« prostore gospa urednica! Njemu torej, če sodimo po tem postopanju, ni bilo do stvari same, ampak on je hotel govoriti javno, da se lahko udari ob prsi, češ, tako se s kolom pobija slovenske učitelje in njih delo! Habeat sibi!

Razume se, da B. pogreva vse tiste nedokazane trditve, ki jih je nagromadil že v prejšnjem članku in ki smo jih mi že ovrgli v 18. štev. Naj zadošča le nekaj citatov, ki na eni strani dokazujejo člankarjevo zagrizenost, na drugi strani pa izpričujejo njegovo zmedenost, ki si hoče z njo pomagati iz zadrege: ». . . odkar ste se javno obesili na škrice slov. liberal-

LISTEK

Pokojnemu Widru v spomin.

Ljubljanski učitelj tovariš Fran Skulj je dobil od g. nadporočnika Iva Tomca, voditelja tobačne tvornice v Podgorici v Črni gori, pismo z dne 15. septembra t. l., ki govori o bolezni, smrti in pogrebu pokojnega tovariša Karla Widra. Zanimivo pismo se glasi tako:

Velecenjeni gospod!

Rade volje se odzivam Vaši prošnji, da Vam na kratko poročam o bolezni in smrti blagega tovariša praporščaka Widra.

Bival je primeroma le malo časa med nami. Došel je tu sem cvetočega lica, poln življenjske sile in idealov, in nihče bi mu ne prisojal, da nas namerava tako rano in na tako tragičen način za vedno zapustiti. Podjeten skozinskoz se ni plašil nobenih težav ter je pogumno kakor kak mladenič zrl v bodočnost, ne sluteč, da ga baš v Črni gori dočakuje bela smrt. Kake štiri tedne pred svojo smrtjo je bil prestavljen iz Podgorice kot etapni štacijski poveljnik v Plavnico, približno 20 km od Podgorice oddaljeno, popolnoma osamljeno gnezdo, polno malarije. Ko sem ga opozoril na to nevarnost, ki se je v teh tropičnih krajih pač ne more podcenjevati, tedaj bi mu morali zreti v njegove neustrašene oči! Ni se najmanj plašil pred ničemer ter bi šel rade volje tudi v Plavnico, da ni med tem časom obolel.

Ves čas svojega bivanja med nami je imel težave s trebušno boleznijo, menda katarjem. Trikrat je ostal doma v postelji po ves teden. Ko je le videl, da brez zdravniške pomoči ne gre tako dalje, se je na zdravnikov nasvet preselil dne 21. avgusta v bolnico, kjer je imel vsaj točno postrežbo in hrano, ki mu jo je zdravnik predpisal. »Desyntherieartige Erscheinungen« je bila prvotna označba njegove bolezni, tedaj je bila na mestu le stroga dieta Zdravnik je napel takoj vse svoje moči, da bi mu zaustavil proliv, toda ni bilo mogoče. Koliko je pokojnik potrpel, tega ni povedal, pač pa si vsakdo lahko misli, ko je moral vsak dan najmanj po 15-krat opravljati svojo potrebo. Da to človeka pošteno oslabi, je umljivo. In vse bi še šlo če bi količkaj hrane ostalo v njem. Zaman je bil vsak napor sestre bolniške postrežnice — bolnik je hiral vsak dan bolj, dokler mu niso moči popolnoma opešale. Postal je apatičen napram vsemu, zrl topo predse ter v svoji onemoglosti prebil ves ta čas v polsnu. Prihajali smo k njemu redno na obisk, kramljajoč o tem in onem. Poslednje dneve tudi ni več mogel govoriti; bil je takorekoč izsušen ter je le poslušal prigovarjanja in pritrjeval oziroma odkimaval z roko. Bolezen se je toliko poslabšala, da se mu je hrana vračala skozi nos, vsekakor znamenje, da je organizem že ustavil svoje delovanje. Dne 4. septembra se mu je proliv ustavil, in zaužil je tekom dneva pol litra mleka. Bil sem popolnoma prepričan, da je krizo prestal in da se mu bo zdravje počasi vračalo, dasi je zdravnik zatrjeval, da ni nobene rešitve več zanj. In v resnici je nastopil 6. september — poslednji dan njegovega življenja. Oslabel skozinskoz, je bil še dopoldan popolnoma pri zavesti. Popoldan je nastopila agonija, ki ga je iz nje rešila 10 minut pred 5. uro neizprosna smrt.

Kar se značaja bolezni tiče, ni bil zdravnik popolnoma na jasnem. Kakor sem posnel iz njegovih pojasnil, je bila to driska, toda kronična in v zvezi z različnimi abscesi v črevesu. Kakor se je tudi kasneje prepričal, je bilo črevesje mestoma že pregnilo. Vsekakor komplicirana bolezen, ki je bila nje prognoza otežkočena že zaradi tega, ker nima tukajšnja bolnica na razpolago Röntgenovega aparata — torej jako kritična bolezen, ki ima vobče le malo upanja na izboljšanje.

Vzlic temu pa je bolnik vse mirno prenašal ter ves čas upal, da zopet okreva ter se vrne v to svrho v zaledje monarhije. V tem bo tičal tudi vzrok, da svoje rodovine ni nič obvestil o tem, da biva v bolnici. Tudi mi nismo smeli pisati o tem, kakor nam je naročil. Šele, ko sem uvidel, da gre proti koncu, sem sestavil brzojav na Vas.

Poslednji dan se je spravil z Gospodom. Govoril je bolj malo, ker ni mogel; nastopila je namreč že ohromelost. Prečital sem pismo njegove gospe zaradi pooblastila za občni zbor. Rekel mi je, da je še čas za to. Ko sem ga pa opozoril, da je že 6., občni zbor »Učit. tiskarne« se pa vrši 10., je energično odgovoril: »Tedaj pa le hitro, da se ne zamudi!« Bil sem v resnici ginjen, kako se je zavzel za to zadevo. Toda kdo bi ga motil v zadnjih trenutkih s takimi posvetnostmi! Potem mi je sporočil pozdrav svoji soprogi in deci — zadnji pozdrav v življenju — akoravno še ni siromak slutil, da smrt čaka takorekoč že pred durmi nanj. Več ni govoril zabranila mu je nezavest.

cev . . . Tako pa ste bili in ste privesek liberalne stranke . . . Politična strast in njena posledica persekucija . . . je greh, ki leži tudi na vaši vesti. Danes bi že radi tajili svoje častne člane, znabiti celo dejstvo, da ste iz politične strasti iztirali iz svoje srede tovariše, ki so šli in postali vaši nasprotniki . . . Ne zavidamo Ganglu, da je tedaj s svojim govorom o § 1. drž. šol. zakona »dosegel vrhunec svoje govorniške slave«, a doslednosti in kulturne orientacije je bilo v takratnem ravnanju tako malo, kakor v svetopisemskih ocvirkih, ki so poslej dokazovali po »Učit. Tov.« vaše krščanstvo in tako malo, kakor je to danes, ko trdite, da zopet delujete v svobodomiselnem duhu . . .« Tako navija gospod Fran B. logiko na natezalnico, in ne dvomimo, da niti sam ne ve, kaj je hotel povedati. Mi da smo tirali svoje tovariše iz svoje srede? Če je nas preganjala politiška strast močnejših, je to greh, ki teži našo vest! Ker smo javno izrekli, da nismo kot stanovska organizacija del nobene politiške stranke, zato visimo na škricih slov. liberalcev! Ker smo dokazali nasprotnikom, da delujejo proti naukom svoje vere, zato ni bilo v našem ravnanju ne doslednosti, ne kulturne orientacije! In tako dalje! Blagor mu, kdor razume táko logiko!

Nadalje: Velika kulturna vprašanja, ideja demokratizma, kulturni boj, versko vprašanje, problem socializma, socialne politike in komunalne politike — vse to leti Franu Bju sedaj iz enega rokava, češ, da smo stali mi popolnoma brezbrižno ob vseh teh važnih poglavjih, in sicer »zaradi popolne lastne desorientiranosti in nezmožnosti«. Res je, da se ne moremo ponašati s tako vsestransko splošno in špecialno izobrazbo vseh teh modernih vprašanj, kakor more to storiti gospod Fran B.; res pa je tudi. da je krivda na njegovi strani, ker ni pisal o teh vprašanjih in seznanjal z njimi učiteljstva, ako mu je bilo do tega, da bi deloval kot zaveden in temeljito izobražen organizovan učitelj v blagor svojih tovarišev! Zdi se nam, da je namenoma molčal, ko mu je bila dana prilika govoriti, samo da lahko o pripravnem času udari po nas! Mogoče, da njegovo znanje ne sega globoko pod navedene naslove, resnica pa je, da se mi nismo izognili nobenemu teh vprašanj, kadar so sodobne razmere pokazale priložnost, kako se vse šolstva se tikajoče zadeve izpletajo in prelivajo iz mogočnega kompleksa modernih ved, iščoč v njih preobilim vprašanjem vzročnosti in rešitve, delu smotra in namenom sredstev. Tako smo storili to še letos v 15. št. s člankom »Perspektiva bodočnosti«.

Večje zahteve od skromnega lista so skoro nemogoče, saj se bavijo s takimi vprašanji špecialisti in obsezajo njih dela in razprave celo literaturo. Tolike univerzalnosti bi ne smeli zahtevati od našega lista niti tedaj, če bi ga pisal in urejal sam gospod Fran B. Soditi je lahko, delati je težje, a obsojati je opravičen oni, ki je sam sodeloval, pa je bil namenoma in iz vzrokov individualnega egoizma oviran na delu! Tega pa gospod Fran B. ne more trditi z ozirom na lastno osebo.

»Širokoustni zaslugarji« pa imamo še ta greh, da smo govorili o podržavljenju šolstva in o avtonomnem šolstvu. Zato pa naj učiteljstvo »desorganizirano in desorientirano sledi vaši pozi in frazi!« Zgoraj hoče čestiti gospod Fran B., naj orientiramo učiteljstvo, in ker smo govorili o takem in takem šolstvu, zato nismo storili svoje dolžnosti! Kdo naj torej Franu Bju ustreže? Do orientiranosti pridemo vendar na ta način, da čujemo različna mnenja in pridemo končno do zaključkov, ki jih sprejme večina. V našem primeru je temeljna zahteva reforma šolstva; kako jo izvedemo, to nam kaže dejanjski položaj, ki moramo z njim računati, če hočemo priti do realne rešitve na splošno korist. Tako delajo pametni ljudje. Socialno-demokraški poslanec dr. Renner je bil n. pr. zagovornik personalne avtonomije, a nemška socialna demokracija je na svojem strankarskem shodu na Dunaju sprejela Rennerjevo resolucijo, ki zahteva avtonomijo narodov z neoporečno pravico vsakega naroda do samoodločbe (t. j. preosnova Avstrije v narodnostno zvezno državo). »Širokoustni zaslugarji« so tudi tu prav ravnali in pravilno sklepali. Na temelju avtonomije so prišli do sedanjih zahtev, kakor hočemo mi na temelju reforme šolstva do avtonomije šolstva.

»Škodljive coklje, pozerji in frazerji . . . spomnite se n. pr. le malenkostnega duha, s katerim ste hoteli preprečiti štajerskemu slov. učiteljstvu ustanovitev njihove gopsodarske in kreditne zadruge«. Tako nam kliče gospod Fran B. Mož je tudi tukaj v zmoti! Mi smo bili (in smo še danes) za centralizacijo materialnih sil slovenskega učiteljstva, ker je naša gmotna moč gotovo večja, ako je zbrana skupaj, nego pa deljena. Vinarjev nam ne kaže razstavljati na kupčke. Tudi večji denarni zavodi — nego sta naša dva — so že izvedli fusijo, ker se da uspešneje delati z večjimi razpoložljivimi denarnimi sredstvi, nego pa z razkropljenim drobižem. V tem izkušanem gospodarskem nazoru ni nobene coklje, poze in fraze, ampak ga potrja v njega utemeljenosti praktično življenje. Razmotrivali smo to vprašanje brez vsake sovražnosti na vse strani, poravnali nesoglasja, ki so ob vsakem takem vprašanju neizogibna, ter smo naposled želeli dobro srečo gospodarskemu podjetju štajerskih tovarišev. Oba zavoda delujeta mirno naprej, a priti je moral učitelj Fran B., da je začel razpihavati ogenj tam, kjer ga nič ne peče in nič ne briga.

Celo naši »karakteristični banketi« so mu obtičali v želodcu! Res je, veselili smo se tudi banketov, recte skupnih kosil, ki so jih prirejali krajevni odbori ob vsaki glavni skupščini Zaveze. To je bilo treba že iz praktičnih ozirov, ker ni po manjših krajih (n. pr. Novo mesto, Kranj, Šoštanj) lahko brez napovedi preskrbeti kosila za par sto ljudi, drugod pa (n. pr. Celje, Maribor) jih slovenski učitelji še ne bi dobili. Zato so krajevni odbori prirejali bankete. In za majhne denarje smo imeli izvrstna kosila. Govorili smo, peli, sklepali prijateljstva, obnavljali spomine itd. Vedno in povsod je bilo lepo ob takih prilikah! Pomislimo le na naravnost imenitno kosilo, ki so nam ga napravile in servirale naše vrle koleginje ob 25letnici Zaveze v hotelu Tivoli v Ljubljani! Ker smo vsi, kolikor nas danes gara doma v civilni službi, več ali manj izstradani, zato si res že želimo kakega takega izbornega banketa. Z dovoljenjem, gospod Fran B., če se sme tudi slovenski učitelj zopet enkrat pošteno najesti! No, ampak tu prihaja poza in fraza »demokrata« Bja naravnost smešna in otročja! Habeat sibi!

In ravno take so njegove grožnje, izrečene na treh mestih njegove filipike! Prvič: Račun o hiševanju — sodba in obsodba! Drugič: Tudi o Učit. tiskarni, Učit. konviktu, Narodni šoli itd. bo še govor in »vsak bo še prejel, kar je zaslužil«. In tretjič: Glede servilizma in pehanja za priznanji — »ob svojem času odgovora ne ostanemo dolžni!« Tako je prav: ob svojem času in na pristojnem mestu! Ali smo kradli, ali zapravljali denar? Ali smo denuncirali in ovajali? Ali smo se kako drugače pregrešili? Le podla duša more tako namigavati, češ, kjer so sami osli in ignoranti, tam je tudi lahko kak lump in defravdant vmes!

Zato pa počakajmo, da si pogledamo iz oči v oči, ker na tolcevalec nima poguma, da bi prišel z imenina dan, kakor je bil pozvan!

Glede servilizma in pehanja za odlikovanji pa lahko sami kaj več pozitivnega povemo! Res je: Dobili smo odlikovanja. In sicer: hišne preiskave, policijsko nadzorstvo, oblastveno ustavljeno delovanje, disciplinarne preiskave, kazensko tiranje v vojaško službo, uradne denunciacije, službena premeščenja, materialne škode, uničena rodovinska sreča, duševne muke in preiskovalni zapori! To so bila naša odlikovnja, ki se z njimi še častivredni gospod Fran B. ne more ponašati! Še vislice, kaj ne?!

Pretrpeli smo vse, kar nam je težkega in hudega nalagal ta strašni čas, toda ostali smo zvesti v delu in kolegialnosti, služeč v najtežjih in najhujših razmerah, ki si jih moremo misliti, naši skupnosti in bodočnosti naroda!

»Domače ognjišče« je res ustavila naša tiskarna, ki ga je izdajala in zalagala. Zakaj, to ve ona. A »Domače ognjišče« zopet pride, toda Frana Bju ga ne bo več treba »vleči in blata«. In tako pride še marsikaj drugega! Tudi spoznanje pride, da so vse naše ustanove socialne naprave, dvigane in pospeševane od demokraškega duha, kar bi bilo nemogoče, če bi mi sami ne bili prepojeni s takim duhom. Če se to spoznanje dotakne tudi Frana Bja in uredništva »Napreja«, ne moremo vedeti. A stan, šola in narod, ki smo zanje in zaradi njih, naj sodijo naše delo po resnici in pravici! Odslej naprej nečemo drugačnih priznanj in drugega plačila, kakor niti ne mislimo, da je delo slovenske demokracije pobijanje slovenskega naprednega učiteljstva in njegove organizacije. Sicer pa bodo tiste, ki se jim vsiljujejo v svrho dosezanja svojih prepotentnih in nečastnih namenov, sami spoznali in po tem uravnali svoje postopanje! Pa to je njihova zadeva!

V stvari sami je objavil »Naprej« v svoji 87. štev. z dne 25. oktobra t. l. dva popravka od poklicanih in po gospodu Franu Bju neosnovano napadenih strani. Obenem razsvetljujeta oba popravka »resnicoljubnost« člankarja samega in njegovega informatorja.

Prvi popravek se glasi:

Opiraje se na § 19. tisk. zak., zahtevamo, da priobčite v prih. štev. lista »Naprej« na istem mestu in z istimi črkami glede trditve o Učitelsjki tiskarni v Ljubljani, r. z. z o. z., v članku »Učiteljstvo in vojna« III., ki je bil priobčen v »Napreju« dne 11. oktobra 1917, št. 75, sledeči popravek: 1. Ni res, da bi bili izročili »Učiteljsko tiskarno«, r. z. z o. z., najkompromitiranejšim liberalcem, t. zv. mladinom, res pa je, da ima »Učiteljsko tiskarno« v Ljubljani prejkoslej v svoji lasti in gospodari v njej edino le napredno učiteljstvo, in se to stanje po sedaj veljavnih izpremenjenih pravilih nikdar izpremeniti ne more. 2. Ni res, da bi naredili zahrbtni atentat na tovariše-zadružnike, ki trpe in umirajo v strelskih jarkih, ter da niso mogli preprečiti tega usodepolnega koraka, res pa je, da je bil občni zbor po veljavnih pravilih pravilno sklican, se je pravilno vršil in je smel zadružnike, ki se niso osebno udeležili občnega zbora, zastopati drug zadružnik na podlagi zakonito izdelanega pismenega pooblastila. — Upravni svet »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

K temu popravku dostavljamo, da je od 59 zadružnikov samo 6 vojakov, med temi tudi »Naprejev« člankar, ki pa je bil na občnem zboru zastopan s pooblastilom. Ta »atentat« na svojo tiskarno smo napravili samo zategadelj, da damo temu svojemu gospodarskemu zavodu za vsak slučaj razširjen temelj in potemtakem možnost lepšega in hitrejšega razvoja v bodočnosti. Vodili so zadružnike pri tem delu zgolj gospodarski oziri brez vsakega pogleda na to ali ono politiško stran in stranko, kar je bilo na občnem zboru izrečno povedano in temeljito pojasnjeno. S to pametno gospodarsko preuredbo so se strinjali tudi zadružniki, ki imajo v vodstvu in upravi gospodarskih podjetij bogate izkušnje, ki so torej sodili in sklepali po pameti, ne pa po trmi in strasti. Prepričani smo, da bi se izmed 6 zadružnikov-vojakov, ako bi bili na občnem zboru, vsaj 5 izreklo za tako izpremembo pravli, saj se je celo eden od obeh opozicionalcev udeleževal podrobne razprave ter se je tako sam udeležil očitanega »atentata«.

Drugi popravek pa se glasi:

Opiraje se na § 19. tisk. zak. zahtevamo, da priobčite v prihodnji štev. lista »Naprej« na istem mestu in z istimi črkami glede trditve o neki skupščini »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« v članku »Učiteljstvo in vojna III.«, ki je bil priobčen v »Napreju« dne 11. oktobra 1917, št. 75, sledeči popravek:

Ni res, da bi bila še pod sedanjim vodstvom poslala skupščina »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« pozdravni telegram na shod praških svobodomiselcev, res pa je, da nobena skupščina »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« ni poslala nikdar ne pod sedanjim ne pod prejšnjim vodstvom pozdravnega telegrama na shod praških svobodomiselcev.

Ni res, da bi bila »Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« kdaj proglasila list »Dan« za svoje glasilo in vpregla vanj učiteljsko organizacijo, res pa je, da Zaveza ni imela z listom »Dan« nikakršnega stika, kar je vodstvo Zaveze v javnih svojih razglasih često poudarjalo. —

Ni res, da je »Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« hotela iz ideje za skupno delo ustvariti pozo in frazo, in ker so to druge organizacije instinktivno čutile, se je ideja ponesrečila v naše veliko veselje, res pa je, da Zaveza ni mogla sedaj uresničiti lepe ideje, ker je večina k skupnemu delu povabljenih organizacij odrekla svoje sodelovanje z razlogom, da ni čas sedaj primeren za to, kar je Zaveza z velikim obžalovanjem vzela na znanje. Ni res, da bi Zaveza ne bila imela pojma o ideji za skupno delo in ne vedela, zakaj gre; res pa je, da je prav dobro vedela, zakaj gre, ker ima vodstvo Zaveze sestavljen vzpored in natančen načrt za tako delo. — Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. — Predsednik: L. Jelenc, s. r. Tajnik: Vilibald Rus, s. r.

K tema dvema popravkoma, ki sta skozinskoz stvarna, dostavlja uredništvo »Napreja« te-le drzne besede:

Z »Ni res« se »popravi« lehko tudi dejstvo, da se suče zemlja okolo solnca in zato bo vsak lehko precenil vrednost tega popravljanja, ki izvira iz zlobe in iz sovraštva do socialne demokracije. Kajti s temi popravki ni stvarno ovržena niti ena trditev iz članka »Učiteljstvo in vojna«. Gospodje od »Zaveze« nastopijo lehko proti nam tudi še drugo pot, če se jim zdi, da nimajo še dovelj zadoščenja s temi »popravki«.

In sedaj premislite to logiko: Učiteljska tiskarna in Zaveza ugotavljata dejstva in pribijata neresnične trditve, torej le branita svojo čast in svoj ugled, kar sta bila dolžna storiti z ozirom na določbe svojih pravil in z ozirom na interes svojih članov, in sedaj prihaja »Naprejevo« uredništvo pa pravi, da izvira to popravljanje iz zlobe in iz sovraštva do — socialne demokracije! Ta trditev je smešna in neumna. Škodujejo pač ugledu in resnobi socialne demokracije njeni lastni ljudje, ako se bojujejo z lažjo in zavijanji proti naprednemu slovenskemu učiteljstvu! Ako nimajo ti ljudje poguma, da bi priznali zmoto, popravili krivico in vsaj mir dali našemu poštenemu in resnemu delovanju, naj vsaj ne skrunijo naše časti in našega dobrega imena! Druge poti ne kaže nastopati proti ljudem odurne domišljavosti in zakrknjenega natolcevanja, nego da gremo mimo in preko njih na dnevni red!

V ostalem veljajo od prve do zadnje besede vsa naša izvajanja, objavljena dne 7. septembra t. l. v našem listu! Tako tudi besede, povedane na ime vsakemu, ki govori ali piše neresnico na naš naslov: Laž sama ga zaduši!

Prejeli smo naslednji dan — že po pogrebu — brzojavko njegove gospe, prepozno seveda, da bi se mogli ozirati na željo glede prevoza. Mislim, da je prevoz sedaj sploh zabranjen, tu pa itak nimamo predpisanih krst itd.

Pgorebni izprevod je bil veličasten in upam, da bom mogel postreči s slikami. Doslej imam samo eno, ki jo prilagam. Druge pridejo. Olepšan voz, krasen venec na krsti, ki sem ga dal napraviti na svojem vrtu in ga položil v imenu častniškega zbora, osobito pa rojakov pokojnikovih; vojaška godba iz Cetinja, pjevačko društvo »Branko« v Podgorici, množica udeležencev — vse to je poveličevalo žalostno slavje na poslednjem potu pokojnikovem. Oči vseh so bile rosne. Na pokopališču (vojaškem) zadnji pozdrav s strelom, nato zasipavanje — in dragega tovariša ni bilo več med nami!

Kakršen v življenju — tak v smrti! Vdano je prenašal vse težave. Bog daj tudi prizadeti rodovini potrebne moči, da prenese ta težki udarec! . . .

*

Tako pismo. Kakor smo že javili, je kmalu po Widrovi smrti umrla tudi njegova soproga. Ostala sta v otroški dobi sin in hči brez očeta in matere — ubogi siroti! Tudi v tej strašni dobi umiranja je malo tako tragičnih slučajev.

Vojna.

VIKTOR SOSIČ.

Dne 24. oktobra t. l. je umrl v Trstu tovariš Viktor Sosič, mestni učitelj na Opčinah in tamkajšnji rojak. V vojni službi je bil 18 mesecev ter se je vrnil v svoj ljubljeni domači kraj in na mesto svojega uspešnega učiteljskega delovanja že ves bolan. A tukaj je zadela blagega in splošno priljubljenega pokojnika trda usoda nesrečnih Opencev, zakaj tudi on — kakor tudi je bil bolan — je moral bežati pred sovražnimi granatami iz rojstvene vasi in iz kraja, kjer je navdušeno izvrševal svoj izvišeni poklic. Sedaj je šel za svojim bratom dr. Andrejem Sosičem, ki je padel junaške smrti na srbskem bojišču. Legel je v grob v cvetju življenja, star komaj 26 let. Pokojni tovariš Sosič je bil plemenita duša, zvest kolega, ljubezniv družabnik, izvrsten učitelj in navdušen pevec. Tisočero upov se je obletalo okrog njegovega življenja — sedaj so vsi uničeni! Strašna je žetev smrti v naših vrstah! Po njem žalujejo vsi, ki so ga poznali. Ostavil je vdovo Justino iz ugledne rodovine Vremčeve ter otročiča Viktorja in Darinko. Naše iskreno sožalje vsem!

Bodi dragemu tovarišu ohranjen v naših žalostnih dušah neminljiv spomin!

*

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Denarni uspeh dneva žepnih robcev na slovenskih šolah v Trstu: Ljudska in meščanska šola CMD. pri Sv. Jakobu 763 K 35 v.; dekliška šola pri Sv. Jakobu 153 K 36 v.; ljudska šola na Acquedottu 209 K 60 v.; druge slovenske mestne ljudske šole 157 K 78 v.; Emil Pakiž, voditelj

mestne ljudske šole v Sv. Križu, 5 K; Ferdinand Juvanec, šolski voditelj v Postojni, 20 K 6 v.; Janez Robič, šolski ravnatelj in Fran Zacherl, učitelj v Ljutomeru, sta prispevala mesečno za »Rdeči križ« od 1. januarja do 1. novebmra 1917 vsak po 5 K, skupaj 110 K; enake prispevke, ki so pa bili v našem listu že izkazani, sta plačevala tudi že v letih 1914, 1915, 1916; **skupaj 1419 K 15 vin.**

Danes izkazanih	1.419:15 K
V zadnji štev. izkazanih	283.470:96 K
Skupaj . .	**284.890:11 K**

Srednje šole.

Konzistorialni svetnik profesor dr. Franc Perne, 10 K; ravnatelj Ivan Gorup, 20 K; **skupaj 30 K.**

Danes izkazanih	30:— K
V zadnji štev. izkazanih	66.394:48 K
Skupaj . . .	**66.424:48 K**

Denarni uspeh dela slovenskega učiteljstva v dobi vojne do danes.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:

Za »Rdeči križ« itd.	284.890:11 K
III. vojno posojilo	278.848:69 K
IV. vojno posojilo	2,761.438:— K
V. vojno posojilo	10,298.807:— K
VI. vojno posojilo	346.450:— K
Srednje šole	66.424:48 K
Končna vsota . . .	**14,036.858:28 K**

Poziv!

Ljubljenca slovenskega naroda, Dr. Janeza Ev. Kreka, nam je vzela nemila smrt; njegovih idej pa ne vzame nobena smrt, ne zatare nobena sovražna sila. Po čemer so hrepeneli že v davnih časih najplemenitejši rodoljubi, kar so pripravljali najbistrejši duhovi, kar je nezavedno tlelo v vseh slovenskih srcih, to je vzplamtelo zadnje dni v mogočen kres, ki je ožaril ves slovanski jug, kres zažgan od ognjevite Krekove besede, ki je vtelesila v silnem duhu spočeto idejo svobodne jugoslovanske države pod habsburškim žezlom. Ta ideja živi in gori v vseh slovenskih srcih, kar jih ni še okužil hlapčevski duh, kar jih ni še pohujšala sebična zavist.

Po načelih krščanske vere, da so ljudje vsi bratje, vsi enakopravni, da je sužnost Bogu in poštenim ljudem zoprna, je zahteval veliki rajnik tudi za svoje rojake svobodo in enakopravnost. Kaj čuda, da je ta tako pravična, tako krščanska, tako človeška zahteva hipoma prešinila vsa slovenska srca, na mah zedinila in združila vse slovenske stranke! Misli in želje vseh Slovencev je izrekla Krekova beseda, in Krek je postal vseh Slovencev klicar in zaščitnik in vodja.

Vse svoje velike dušne in telesne moči je posvetil ta veliki mož ljubljeni domovini; zanjo je naposled dal svoje življenje. In Slovenci so to spoznali; dokaz je bridka žalost po vseh krajih, koder biva slovenski rod, dokaz veličastni pogreb. Spomin Krekov bo živel v slovenskih srcih vekomaj. To pa ni zadosti. Veliki rajnik je ljubil svoje rojake ne samo v srcu; delal in trpel je zanje vse žive dni. Bolj kot njegovemu spominu je treba Krekovega spomenika Slovencem, da vsaj nekoliko izkažejo v dejanju svojo hvaležnost, da poplačajo nekoliko svojega dolga svojemu dobrotniku. Treba je spomenika v dokaz, da znajo Slovenci častiti svoje velike može, da bodo vedeli pozni rodovi, komu so hvalo dolžni za svojo rešitev, da bo imela mladina pred očmi zgled, kako se pridobiva vsega naroda hvaležnost in ljubezen.

Podpisani odbor si je postavil nalogo poskrbeti, da se dvigne v beli Ljubljani dostojen spomenik dr. Kreku, in z zaupno prošnjo se obrača do vseh Slovencev in tudi do drugih Slovanov, ki so poznali, ki so čislali in ljubili rajnika, da prispevajo po svojih močeh v dosego blagega namena, da se počasti spomin velikega moža.

V Ljubljani, 20. oktobra 1917.

Odbor za Krekov spomenik:

Dr. A. Korošec, načelnik »Jugoslovanskega kluba«, častni predsednik. — Dr. Fr. Detela, vladni svetnik, predsednik. — Dr. Ivan Tavčar, župan ljubljanski, podpredsednik. — Dr. Fr. Jež, tajnik. — Ignacij Zaplotnik, blagajnik. — Anton Kristan, Bogumil Remec, Oton Župančič, Rihard Jakopič, Mihael Moškerc, odborniki.

Iz krogov vpokojenega učiteljstva goriško-gradiščanskega.

„Stanu svojega se spomni, trpi brez miru!“ —
Prešeren.

Najprej se slav. uredništvu »Učiteljskega Tov.« lepo zahvaljujem, da je blagovolilo sprejeti v svoje predale spis glede draginjske doklade vpokojenega učiteljstva Goriško-Gradiščanskega! —

Zdi se, da je spis napravil dober vtisk na merodajnih krogih, zakaj po dolgem prosjačenju in moledovanju smo dosegli malo zrnca v podobi majhne draginjske doklade, veljavne za leto 1917. — C. kr. deželni šolski svet v Trstu sedaj v Opatiji je z odlokom z dne 17. septembra 1917, štev. 230/42—16, blagovolil nakazati vpokojenemu učiteljstvu 10% draginjsko doklado od sedanje svoje pokojnine. Ta nakaznica ima prvotno moč in vpokojenci dobe to doklado od 1. januarja 1917, po odbitku zakonitih odpadkov in kolkovin.

Za to draginjsko doklado, četudi je za sedanje hude čase jako majhna, smo hvaležni, uvaževaje znani nauk: da bodi za vsak malenkostni dar — hvaležen; vendar se usojamo izpregovoriti glede tega nekaj besed.

Označena draginjska doklada je najmanjša od vseh, kar jih poznamo. Na Kranjskem je najmanjša mesečna draginjska doklada 50 K, 600 K na leto. Tako doklado dobe tudi mlade, komaj nekaj let službujoče učiteljice. Učitelji, posebno oni, ki so poročeni in imajo otroke, dobe še več. — Na Primorskem dobiva učiteljstvo tudi malenkostne draginjske doklade. Na Tolminskem dobiva vsak učitelj vsako četrtletje 180 K, to je 60 K mesečno. — V Goriškem okraju so draginjske doklade razmeroma najmanjše in baš tako je v Sežanskem okraju, kjer pride menda 120 do 140 K na leto na učitelja. — Najboljše draginjske doklade dobiva učiteljstvo na tržaškem ozemlju, to je ono učiteljstvo, ki spada pod tržaški magisrat. Kakor je znano, je tam učiteljstvo najboljše plačano, odmerjene so mu pa tudi najvišje draginjske doklade. — Ako smo prav poučeni, so draginjske doklade na Tržaškem sledeče: najnižja draginjska doklada je 120 K, najvišja 1344 K, vmesni postavki so: 180, 240, 300, 456, 720, 852, 864, 900, 1020, 1152 in 1200 K. To je že nekaj več napram našim dokladam na Goriškem. —

Kakor sem že zgoraj omenil, smo mi vpokojeni učitelji hvaležni za sicer jako malenkostno nam naklonjeno draginjsko doklado in smo jo radevolje sprejeli. — Vse drugače pa se je pokazalo dalmatinsko učiteljstvo. — To učiteljstvo je odklonilo 10% draginjsko doklado. Temu se ne smemo čuditi, zakaj dalmatinsko učiteljstvo je menda najslabše plačano učiteljstvo v naši Avstriji. Temeljne plače so tako nizke, da znaša draginjska doklada od 80 do 300 K na leto. To je nekoliko manj, nego znaša draginjska doklada našega vpokojenega učiteljstva. Poleg tega je dalmatinski deželni odbor določil, da učiteljice, ki so poročene z učitelji, ne dobe te doklade. Zaradi tega je učiteljstvo **soglasno odklonilo 10% draginjsko doklado** in jo zahteva v višji izmeri. Želimo in smo prepričani, da jo tudi doseže. — Goriško-Gradiščansko vpokojeno učiteljstvo sprejme podeljeno doklado, nadejaje se, da se mu bo vprihodnje zvišala in zenačila z ono naših tovarišev na tržaškem ozemlju. — Ta naša zahteva je popolnoma upravičena in podprta s tako tehtnimi razlogi, da jih ne more nihče spodbiti. Znano je, da je vpokojeno učiteljstvo najpotrebnejše. Večina tega učiteljstva je bila vpokojena še po določilih starega pokojninskega zakona. Ono ne dobiva odškodnine za stanovanje, ima manjše petletnine in manjše opravilne doklade, ki se štejejo v pokojnino. Prav posebno so pa uvaževanja vredne družinske razmere vpokojenega Goriško-Gradiščanskega učiteljstva. Večina tega učiteljstva ima majhne otroke, ki jih mora šolati v mestu, a starši se potikajo kot begunci po občinah na Kranjskem, Štajerskem in drugod. Da to mnogo stane v sedanjih pregrešno dragih časih, je znano vsakomur. — Ako primerjamo pokojnino c. kr. uradnikov s svojimi pokojninami, vidimo velikansko razliko. Oni imajo mnogo večjo pokojnino in na podlagi te večje draginjske doklade, nego mi. Isto velja za c. kr. vpokojene učitelje, ki jim pa nameravajo sedaj še zvišati dohodke, kar jim iz srca privoščimo.

Ako naši krušni očetje vse to dobro premislijo, morajo izprevideti, da je naš gmotni položaj silno žalosten. Kot begunci se potikamo kakor cigani od kraja v kraj; povsod nas grdo gledajo, ko z denarnico v roki prosimo za živila, pa ničesar ne dobimo. Naše trpljenje in muke pozna do dobra le oni, ki sam izkuša begunsko življenje. Skoro povsod, kjer se nahajajo naši begunci, in to naj bo na Kranjskem ali Štajerskem, so aprovizacije jako nezadostne in pomanjkljive. Ni živil in jih ni! Karte dobimo za moko, sladkor in drugo, a ko gremo po blago, nas odpravijo, češ, da ga ni. — Učitelju je v takem toge polnem življenju branje edino razvedrilo, posebno sedaj v dolgih zimskih večerih, pa kako naj bere in piše, ker ni razsvetljave, ni **petroleja.** Tu in tam se dobe majhne svečice, ki so zelo drage, prižgane pa brlé enako »mrtvaški luči«. Pri tej »razsvetljavi« naj učiteljstvo nateguje svoje oči, da oslepi. — Aprovizacija nam neredno daje četrt litra petroleja za en mesec. Kaj hočemo s to količino? Saj ne zadostuje niti za en večer! —

Navajal bi še dolgo vrsto pomanjkljivosti naših aprovizacij. Omenim anj le še drva, ki jih ni dobiti za gorostasne cene. — Naj zadostuje to za danes. Iz navedenega naj se uveri naš deželni odbor, da ne moremo izhajati s tem, kar imamo, ker je draginja večja od dneva do dneva, dohodki pa so vedno isti.

Apelujemo tedaj na dobra srca svojih kruhadajalcev ter kličemo z našim pesnikom Meškom:

»Usliši glas moj, k tebi kličoč
iz brezdna trpljenja, morečih nadlog,
pomagaj, pomagaj, usmiljen Bog!«

T—e.

Načrt preustrojitve našega šolstva.

III.

Nadaljnji odgovori na vprašanja v številki 20. »Učit. Tov.«

A. 1. Po mojem mnenju naj obsega načrt preustrojitve našega šolstva na vsak način tudi splošno ljudsko izobrazbo.

2. Dobro bi bilo, da bi obsegal vse šolske kategorije; bojim se samo, da odziv na to ne bo povoljen.

3. Glede tipa sem mnenja, da odloči tok časa načelo »enotne narodne šole«.

Ljud. Černej.

B. 1. Naš načrt je načrt splošne ljudske izobrazbe (splošne narodne vzgoje); torej mora obsegati vse, kar je potrebno, da dosežemo v masi ljudstva tisti smoter, ki je očrtan v »Popotopni vzgoji« v lanskem »Popotniku«.

2. Obsega naj le ljudsko šolstvo in učiteljsko izobrazbo. Vse ostalo (srednje šolstvo, visoke šole) so le nastavek, ki ga, žal, niti še nimamo, ter ga tudi ne moremo preustrojiti. Sploh se mi zdi, da ne smemo zasnovati dela preveč na široko. Položimo najprej temelj! Ljudska izobrazba in višja korakata nekaj časa skupno, tako nekako do 16. leta (morda še delj, če vzamemo več let nadaljevalne šole), potem se ločita: prva k delu, ta k temeljitejšim naukom. Iz tega je jasno, da prva ni morda samo priprava na drugo, druga pa ni samo višek prve: dve veji na istem drevesu, toda prva neizmerno močnejša in pomembnejša — zakaj kaj je izobraženost brez zaslombe v razumnem ljudstvu? — Zdi se mi, da ni primerno, kombinirati (pravzaprav: istodobno izvrševati) naše delo z delom profesorjev, katerih torišče je srednje in višje šolstvo; v teh zadevah nimamo nobene ingerence. Drugo za drugim!

3. Sedanji tip ljudskega šolstva 5(6)-letni ljudski in 4letni meščanski, ali 8letni ljudski z obvezno nadaljevalno šolo) se mi zdi najbolj primeren. Enotne šole (posebno še 6letne) imamo še dosedaj preveč; druge skoro nismo poznali. Računati pa moramo z dosegljivim!

4. odpade. Iv. Baukart.

C. 1. Načrt preustrojitve šolstva naj se nanaša le na šolski ustroj. O načrtu splošne ljudske izobrazbe ne more biti govora že zaradi množice činiteljev, ki bodo vedno zavestno vplivali na izobrazbo s svojimi potrebami in interesi.

2. Načrt bi moral obsegati vse šolstvo, torej tudi srednje in najvišje. To še posebno zaradi dejstva, da mnenja glede ljudskega šolstva nikakor ne gredo tako daleč narazen kakor glede srednjega in visokega. Za enotno ljudsko šolo bi bilo treba ustvariti enotno srednjo šolo kakor tudi univerzo, ki bi morala predvsem izgubiti svoj sholastični in nemški značaj, ter bi se približala zapadnemu ustroju francoske in angleške (severno - ameriške) srednje in visoke šole. Opozarjam, da gledam tukaj na stvar s stališča jugoslovanskega ozemlja v Avstroogrski, torej s konkretnega, praktičnega stališča, kar ima seveda tudi dalekosežnih posledic za vso ljudsko šolo. Sicer mi vzdrževalec ni mari, vendar ne smemo pozabiti, da je nemško (menim: bistvo) šolstvo veliko preveč formalno in razredno in posebno zaradi slednjega v svojih civilizatornih posledicah mnogokdaj tudi silno škodljivo, ker ni zrastlo organsko iz kulturnih in gospodarskih tal, temveč se je nepraktično razvilo iz tradicije in kast. — Na vsak način bi morali sodelovati pri preustroju šolstva tudi slovenski (jugoslovanski) profesorji, saj so med njimi možje, ki so sami bili na zapadu. — S stanovskega stališča pa stavim največjo važnost na široko, iz sociioloških vidikov razvito izobrazbo učiteljstva, katerega dosedanje učiteljišče je kardinalni vzrok našega kruhoborstva in vseh naših vzgojnih in učnih neuspehov.

3. + 4. Glede osnovne šole sem mnenja, da bi trajala od 8.—14. leta. Mislim, da se v tej dobi predela ista snov, ki bi bila sicer določena za vseh osem let. Obvezna bi pa morala biti — kakor zahtevajo individualne in krajevne razmere — dveletna strokovna, oziroma štiriletna meščanska šola. Te so večinoma modernega duha, izvzemši kmetijsko (tečaji), ki je kot obligatna šola šele v razvoju. —

Pripominjam, da je stavljena naloga velika in v marsičem odvisna od političnega izčiščenja — vsestranskega!

J. Pahor.

Srednješolske vesti.

Ivana Zdešarja je imenoval c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko za učitelja petja na c. kr. državni višji realki, v Ljubljani.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

V razglasu o sklicanju Zavezine delegacije na zborovanje, ki se vrši dne 27. decembra t. l. smo opozarjali okrajna učiteljska društva, da je večina izmed njih že izvolila svoje delegate za XXVI. glavno skupščino, ki bi se bila morala vršiti v dneh 6. do 8. septembra 1914 v Pulju. Ker so pa po Zavezinih pravilih mandati delegatov veljavni do izvolitve novih delegatov, imajo v letu 1914 izvršene volitve polno moč tudi za delegacijsko zborovanje letos o božiču, in dotična društva naj izvrše samo event. **dopolnilne volitve,** če je kak delegat umrl ali se letos iz kateregakoli vzroka ne more udeležiti Zavezine delegacijske seje; društva pa, ki v letu 1914 niso bila izvolila delegatov, naj to store sedaj in imena delegatov prijavijo čimprej Zavezinemu vodstvu.

Da ne bo kake zmešnjave, objavljamo imenik delegatov, ki so bili izvoljeni leta 1914.

I. Belokranjsko učiteljsko društvo.

1. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki.
2. Fran Šetina, nadučitelj v Črnomlju. †

Namestnika:

1. Leopold Morela, učitelj v Metliki.
2. Marija Zakrajšek, učiteljica v Metliki.

II. Kamniško učiteljsko društvo.

3. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah.
4. Ivan Schmeidek, učitelj na Krtini.

Namestnik:

3. Anton Germek, nadučitelj v Krašnji.

III. Gornjegrajsko učiteljsko društvo.

5. Ivan Kelc, nadučitelj v Novi Štifti.
6. Josip Korban, učitelj v Gornjem gradu.
7. Martin Sotlar, učitelj na Ljubnem.
8. Frančiška Sotlar-Horvat, učiteljica na Ljubnem.

Namestnik:

4. Jože Trčak, nadučitelj pri Ksaveriju.

IV. Ljutomersko učiteljsko društvo.

9. Ivan Tomažič, nadučitelj na Stari cesti.
10. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi.
11. Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu.
12. Franja Jandl, učiteljica pri Mali Nedelji.

Namestnici:

5. in 6. Olga in Činka Cvahte.

V. Učiteljsko društvo za Trst in okolico.

13. Anton Šeme, c. kr. učitelj v Trstu.
14. Rafael Kosovel, mestni učitelj v Trstu.
15. Marija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

Namestnika:

7. Karel Gruntar, mestni učitelj v Bazovici.
8. Amalija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

VI. Tolminsko učiteljsko društvo.

16. Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sveti Luciji.
17. Josip Kalan, učitelj v Kobaridu.
18. Matej Mikuž, učitelj v Črnem vrhu nad Idrijo.
Namestnika??

VII. Učiteljsko društvo za ptujski okraj.

19. Anton Ogorelec, nadučitelj pri Sv. Barbari v Zalozah.
20. Janko Lešnik, učitelj v Vurbergu.
21. Alojzij Šelinšek, učitelj pri Sv. Barbari v Halozah.
Namestnika:
9. Franc Hanjšek, učitelj pri Sv. Vidu pri Ptuju.
10. Valentin Kajnik, učitelj v Ptuju — okolica.

VIII. Savinjsko učiteljsko društvo.

22. Ivan Jakše, učitelj na Vranskem.
23. Pavel Flerè, nadučitelj v Letušu.
Namestnica:
11. Vika Flerètova, učiteljica v Letušu.

IX. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj. ljubljanske okolice.

24. Mihael Bregant, nadučitelj v Sostrem.
25. Ivo Trošt, nadučitelj v Tomišlju.
Namestnika — ?

X. Pedagoško društvo v Krškem.

26. Karel Humek, strokovni učitelj v Krškem.
27. Avgusta Kolnik, učiteljica v Radečah pri Zidanem mostu.
28. Kristina Demšar, učiteljica v Cerkljah na Dolenjskem.
Namestnik:
12. Maks Hočevar, strokovni učitelj v Krškem.

XI. Ljubljansko učiteljsko društvo.

29. Ljudevit Dermelj, strokovni učitelj na gluhonemnici v Ljubljani.
30. Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani.
Namestnik: —?

XII. Goriško učiteljsko društvo.

31. Franc Bajt, nadučitelj v Solkanu.
32. Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu.
33. Alojzij Urbančič, nadučitelj na Vogrskem.
34. Peter Medvešček, nadučitelj pri Sv. Križu.
35. Karla Leban, učiteljica v Kanalu.
36. Tereza Pipan, učiteljica v Ročinju.
Namestniki:
13. Anton Možina, učitelj v Berjah.
14. Josip Berce, nadučitelj v Proseku.
15. Franc Baša, nadučitelj v Črničah.
16. Franc Križman, nadučitelj v Šempasu.
17. Anton Lenarčič, učitelj v Rihembergu.

XIII. Slovensko učiteljsko društvo za Istro.

37. Franc Venturini, nadučitelj v Borštu.
38. Gregor Leonardis, nadučitelj v Krvavem potoku.
39. Josip Bertok, nadučitelj v Škofijah.
Namestnika:
18. Fran Orel, nadučitelj v Kortah.
19. Marija Orel, učiteljica v Kortah.

XIV. Slovenjebistriško učiteljsko društvo.

40. Josip Sabati, nadučitelj v Zgornji Polskavi.
Namestnik:
20. Boštjan Krotky, učitelj v Poličanah. †

XV. Slovenjegrajsko učiteljsko društvo.

41. Aleksander Alt, nadučitelj v Št. Janžu pri Sp. Dravogradu.
Namestnik —?

XV. Šaleško učiteljsko društvo.

42. Ivan Lukman, učitelj v Šoštanju.
Namestnik:
21. Martin Vrečko, učitelj v Šoštanju.

XVII. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico.

43. Avguštin Požegar, nadučitelj v Žitečki vasi.
44. Davorin Lesjak, učitelj v Rušah.
Namestnik —?

XVIII. Učiteljsko društvo za ormoški okraj.

45. Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu.
46. Ivan Najžer, učitelj v Središču.
Namestnika:
22. Anton Porekar, nadučitelj v Ormožu.
23. Adolf Rosina, učitelj v Ormožu.

XIX. Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart.

47. Alojzij From, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.
48. Liza From, učiteljica pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.
Namestnik —?

XX. Kozjansko učiteljsko društvo.

49. Milka Bračič, učiteljica pri Sv. Vidu pri Planini.
Namestnik:
24. Miloš Grmovšek, nadučitelj v Pilštanju.

XXI. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo.

50. Hinko Šumer, učitelj v Šmarju.
51. Miloš Verk, učitelj pri Sv. Križu pri Slatini.
Namestnik —?

XXII. Učiteljsko društvo za celjski okraj.

52. Ludovik Černej, nadučitelj v Grižah.
53. Tilka Brenar, učiteljica v Gotovljah.
54. Franc Pristovšek, učitelj v Žalcu.
Namestnika:
25. Rudolf Wudler, nadučitelj v Libojah.
26. Ida Wudler, učiteljica v Libojah.

XXIII. Učiteljsko društvo za laški okraj.

55. Anton Gnus, šolski ravnatelj v Dolu.
56. Miloš Roš, učitelj v Hrastniku.
57. Fran Zupančič, nadučitelj v Št. Rupertu.
Namestniki:
27. Vid Jurko, učitelj v Dolu.
28. Antonija Kračman, učiteljica v Št. Lenartu.
29. Alojzij Bučar, učitelj na Zidanem mostu.

Delegatov niso bila izvolila ta-le društva: 1. Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. 2. Kočevsko učiteljsko društvo za slovenske šole. 3. Kranjsko učiteljsko društvo. 4. Litijsko učiteljsko društvo. 5. Logaško učiteljsko društvo. 6. Novomeško učiteljsko društvo. 7. Postojnsko učiteljsko društvo. 8. Radovljiško učiteljsko društvo. 9. Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. 10. Brežiško-sevniško učiteljsko društvo. 11. Konjiško učiteljsko društvo. 12. Sežansko učiteljsko društvo.

V smislu § 7. točka e) novih Zavezinih pravil odpošlje vsak Zavezin član na Zavezino delegacijsko zborovanje vse predsednike, oziroma od teh določene namestnike vsem posameznim deželnim organizacijam — zvezam včlanjenih društev. Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po 2 delegata, 100 do 150 članov po tri delegate itd. Vsakemu delegatu se izvoli namestnik. Vsak delegat je dolžan udeležiti se delegacijskega zborovanja.

Prosimo, da se ravnajo cenjena društva pri volitvah natančno po pravilih.

Vodstvo Zaveze.

Poverjeniki Slovenske Šolske Matice na Primorskem. 1. Šolski okraj Gorica (mesto): šolski svetnik Plohl Fran, c. kr. profesor v Gorici. 2. Šolski okraj Goriška okolica in Gradišče: Križman Ignacij, nadučitelj v Dornbergu. 3. Šolski okraj Sežana: Kantè Matko, c. kr. okr. šolski nadzornik v Sežani. 4. Šolski okraj Tolmin: Mirko Podgornik, nadučitelj v Cerknem. 5. Šolski okraj Koper: Venturini Fr., nadučitelj v Borštu. 6. Šolski okraj Volosko: a) Kastav: Jurinčič Bruno, učitelj v Kastvu; b) okraj: Terezija Sikošek, učiteljica v Harpeljah. 7. Kvarneški otoki: Žic Nikola, c. kr. okr. šolski nadzornik na Krku. 8. Pazin: Opašič-Vrišer Mara, učiteljica v Paznu. 9. Trst (mesto): a) za srednje, deške in dekliške ljudske in meščanske: Karel Mahkota, c. kr. učitelj v Trstu. b) za zgornjo okolico Trsta: Valentič Ciril, nadučitelj v Škednju; c) za spodnjo okolico Trsta: Ivan Daneu, nadučitelj pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo svoj občni zbor v nedeljo, dne 14. oktobra t. l., ob 10. dop. v C. M. šoli na Acquedottu ob navzočnosti 52 članov. — Predsednik tov. Ferdo pl. Kleinmayr je pozdravil v tako lepem številu zbrano slovensko učiteljstvo, imenoma nadzornika g. Nekermana, ki je vselej med nami, kadar zborujemo. Živio! Čutimo potrebo, da svojo organizacijo zopet oživimo, ker nas čaka mnogo važnega dela v bližnji bodočnosti. Uspešno delovanje bo mogoče, ako na podlagi pravil osnujemo tri odseke, ki naj bo vsak zase avtonomen, a na skupnih odborovih sejah naj obravnava in zastopa skupne koristi našega šolstva in učiteljstva. Ti odseki naj bodo trije, in sicer: 1. odsek komunalnega slov. učiteljstva, 2. odsek C. M. in državnega učiteljstva, 3. odsek otroških vrtnaric. (Odobravanje.) Ko je predstavil še vladnega komisarja dr. Merkla, se je predsednik v vznesenih besedah spominjal tovarišev-članov, ki so v dobi vojne žrtvovali domovini in cesarju svoje življenje. Ti društveniki so: prof. dr. Merhar ter učitelji Julijan Gerdol, Čuk, Meršek in Justin Arhar. (Zborovalci se dvignejo s sedežev in zakličejo spominu junakov: Slava!)

Tajnica tov. Valerija Koširjeva poroča med drugim: Po 17. februarju 1915., ko se je vršila zadnja odborova seja, je zastalo vsako društveno delovanje, in to v prvi vrsti zaradi vobče znanih vojnih dogodkov. Od leta 1915. tudi nismo iztirjevali in plačevali članarine. — Ob raznih slavnostnih in zgodovinskih prilikah je zastopal predsednik naše društvo pri ekscelenci namestniku, tako ob smrti cesarja Franca Jožefa in v vdanostni deputaciji ob nastopu vlade cesarja Karla. Predsednik je zastopal društvo tudi na pogrebu poslanca prof. Matka Mandiča. — Poleg teh reprezentacijskih korakov je bilo dano komaj letos, da smo se zavzeli za to ali ono stanovsko zadevo. Tako je predsednik interveniral pri namestniku z ozirom na službeno pragmatiko komunalnega učiteljstva ter je bil z deputacijo učiteljic pri šolskem asesorju dr. Basiliju zaradi informacij z ozirom na dejstvo, da za šolsko leto 1917-18 ni bilo razpisanih definitivnih mest za slovenske komunalne učiteljice. — Ker društvo ni imelo nikakih dohodkov, si je poskrbelo začasne prostore v C. M. šoli na Acquedottu ter si s tem prihranilo stroške za drago stanarino. Ob selitvi sta prišla knjižnica in arhiv v nered. Prihodnji odbor bo moral oboje urediti. — Od razmer prisiljeno brezdelje so občutili vsi člani, ki so se začeli sami oglašati in siliti k delu. Pregledati nam bo svoje vrste ter določiti točen kataster članstva. Načeti bo treba gospodarska vprašanja. Zaveza nas sili k sodelovanju pri temeljnem načrtu o preosnovi našega šolstva in narodne vzgoje. Društvo se bo moralo zopet pečati s tržaškim šolskim vprašanjem. Skrajni čas je torej, da zastavimo svoje moči. (Sprejeto brez debate).

Blagajničarka tov. Ana Scheimerjeva poroča: L. 1914. je štelo društvo še 40 zavednih članov, v l. 1915. pa se je število skrčilo na 8 članov. V l. 1916. nismo imeli nobenega člana — vojna je ustavila društveno delovanje in s tem tudi društveni denarni promet. — Tržaška hranilnica in posojilnica je darovala društvu za šolarske knjižnice 50 K za l. 1915. in 50 K za l. 1916. Hvala ji iskrena! Društvo dolguje naročnino vseh stanovskih listov, približno 70 K. Tudi Zavezi nismo plačali članarine. Za vse te dolgove in prihodnje potrebe pa imamo le 53 K 61 vin. na razpolago. — Nameni društva so lepi in koristni učiteljstvu posebe in narodu sploh. Društvo hoče delovati za stanovske, gospodarske in narodne potrebe učiteljstva. Zato je dolžnost vsakega zavednega tovariša in tovarišice, da nas podpira tudi dejanjsko, ne samo z navdušeno besedo. Vsak naj prijavi svoj pristop in naj tudi čimprej brez odlašanja poravna članarino. Drugače ni pričakovati uspeha! (Sprejeto brez debate).

Pred prehodom na volitve je izjavil predsednik tov. Kleinmayer, da zaradi bolehnoti, oddaljenosti in preobilice uradnih poslov nikakor ne sprejme nove izvolitve; vendar bo vodil današnje zborovanje do konca. Potem pove, da je tovariš Karel Mahkota javil odboru svoj predlog glede ustanovitve 3 odsekov. Preden izvršimo volitve, je potrebno, da čujemo utemeljitev tega predloga.

Tovariš Karel Mahkota poudarja, da nam dajejo to pravico že društvena pravila. Še bolj nas sili k temu želja, da zbudimo društvo k novemu, živahnejšemu delovanju, kar bo mogoče na ta način, da razvnamemo med vsem članstvom živo zanimanje do društva. Komunalno, CM. in državno učiteljstvo ter otroške vrtnarice — vsi ti so včlanjeni v našem društvu. Vsaka teh kategorij naših članov ima svoje posebne interese, ki jih naj obravnava v svojem odseku ter o svojih sklepih in željah obvešča društveno vodstvo. Odsek sam v zvezi z društvenim predsednikom ima potem dolžnost, da skrbi za izvedbo predlogov in sklepov svojega članstva. Društveno vodstvo pa mora skrbeti za interese, ki se tičejo vsega tržaškega slovenskega učiteljstva in šolstva. Poslovanje odsekov določa poslovni red, ki ga predlaga v sprejetje, a pravila nam dajejo tudi ključ, kako nam je izvršiti volitve. Ker določajo pravila poleg predsednika še 10 odbornikov in tri namestnike, naj se izvrše volitve tako, da izvoli vse članstvo predsednika, komunalno učiteljstvo 4 odbornike in 1 namestnika, ravno toliko CM. in državno učiteljstvo, otroške vrtnarice pa 2 odbornici in 1 namestnico. Tako bodo tudi m sta odbornikov in namestnikov pravič razdeljena. Tako je dan društvu prvi glavni pogoj uspešnega delovanja. (Spr jeto z odobravanjem).

Volitve so pokazale ta uspeh: Pre sednik Anton Germek; odsek kom nalnega učiteljstva: Ivan Danev, A Scheimerjeva, Karel Grunta Zora Erženova, namestnik Edva Sosič; Ciril-Metodovo in državno uč teljstvo: Miroslav Pretnar, Anton Š me, Josip Ribičič, Marija Kmet va, namestnik Karel Mahkota; otr ške vrtnarice: Antonija Ipavčeva Čargova, Viktorija Godinova, n mestnica Štefanija Bunčeva. Razsod šče: Ivan Furlani, Iva Sabodino va, Ivan Grbec. Pregledovalca r čunov: Ferdo Starec, E. Gangl. P vovodja: Avgust Waschte. Zavezi delegati: predsednik (glasom Zavezin pravil), Erna Rozmanova, Engelbe Gangl.

Predledujoči tov. pl. Kleinmayr je p zval tovariša Karla Mahkoto, naj utemel svoj predlog, ki ga je prijavil odboru in l meri na to, **da ustanovi slovensko tržašk učiteljstvo ob Adriji okrevališče, nam njeno vsemu slovenskemu učiteljstvu.**

Tovariš Karel Mahkota pravi, da n namerava že danes staviti nobenega kon kretnega predloga, nego hoče le govori o plemeniti ideji, ki jo je zamislil in ki j izvršljiva. O tem naj razmišlja vse čla stvo do prihodnjega občnega zbora, k bomo definitivno sklepali. Vojna nar vrne premnogo tovarišev, ki so tamkaj iz gubili zdravje. Tudi sicer je toliko bed in bolezni med slovenskim učiteljstvom kakor ne v nobenem drugem stanu. Vse tem trpinom je treba pomoči. Ustanovim jim mi tržaški tovariši in tovarišice **okre vališče ob Adriji, ki ga poklonimo kot da vsemu slovenskemu učiteljstvu!** (Dobro! Namero lahko izvedemo, če ostanemo vs zvesti svojemu društvu in če našo požrt vovalnost dviga in pospešuje prava ko legialnost. Vsak član (članica) se zaveži da ostane pri društvu 10 let. (Vzroki iz stopa: smrt, premestitev s tržaškeg ozemlja ali sklep razsodišča). Če imam 100 rednih članov, ki naj plačujejo po 1 K mesečno, nam ostane po odbitku vse stroškov na leto 1000 K čistih. **Druge ob veze nima nihče, nego da plača redno p 1 K na mesec članarine.** V Trstu in okolici imamo 10 slovenskih šol. Vsaka te šol se zaveže, da priredi vsako leto vsa eno šolsko veselico v ta namen. Kako kažejo izkušnje, donašajo take veselice najmanj po 200 K čistega, torej dobimo od takih svojih priredb na leto po 2000 K, s članarino vred 3000 K. V desetih letih naberemo torej sami 30.000 K, in to je vsota, ki nam omogoči uresničenje naše ideje. Tako to tovariško in človekoljubno dejanje lahko dopolnimo z lastnimi silami, ni pa izključeno, da dobimo kako pomoč in podporo tudi od drugod, da nam bo prej mogoče priti do smotra. Vendar pa zidamo na zanesljiv temelj, ako predvsem računamo sami s seboj! (Sprejeto z živahnim odobravanjem).

V zvezi z Mahkotovimi izvajanji je obveljal predlog tov. Germka, da znaša članarina za tekoče leto 2 K, ki jo pobero šolski voditelji, oziroma voditeljice — vsak in vsaka na svoji šoli — dne 1. novembra in 1. decembra letos od članov in članic, vsakokrat po 1 K. Na ta način naj tudi vbodoče pobirajo članarino.

Tov. pl. Kleinmayr: Preden se razidemo, se spomnimo svojega prvega moža, predsednika naše Zaveze, tovariša Luke Jelenca, ki praznuje te dni 60-letnico svojega rojstva. Tovariš Jelenc je posvetil vse svoje življenje blaginji učiteljstva, saj deluje že 22 let popolnoma nesebično kot predsednik naše Zaveze. Za vse njegovo delo smo mu od srca hvaležni ter mu k njegovemu 60letnemu rojstnemu jubileju iskreno čestitamo! (Živahno odobravanje).

Končno damo izraza samo svojemu patriotičnemu čuvstvu, ako zakličemo našemu zaščitniku in gospodu, presvetlemu cesarju Karlu I. trikratni: Slava! (Zborovalci se dvignejo s sedežev ter se navdušeno odzovejo temu pozivu).

S tem zaključujem občni zbor.

Glavni odbor se je konstituiral tako, da je izvoljen za predsednikovega namestnika tov. Šeme, za tajnika tov. Ribičič, za blagajničarko tov. Scheimerjeva, za knjižničarko tov. Kmetova. Načelnik odseka komunalnega učiteljstva je tovariš Danev, tajnica tov. Erženova, CM. in državnega učiteljstva tov. Pretnar načelnik, tajnik tov. Šeme, načelnica odseka otroških vrtnaric tov. Ipavčeva-Čargova, tajnica tov. Godinova.

Glavni odbor in vsi trije odseki so takoj začeli živahno delovati. Novo življenje je planilo v našo organizacijo. Član-

stvo so priglasili skoro vsi. Obeta se nam lepša doba moči, ugleda in veljave tržaškega slovenskega učiteljstva. Kvišku src a— v daljavo oči! —

Kranjske vesti.

—r— **Krut udarec usode.** Kakor smo že poročali, je padel na soški fronti dne 6. septembra t. l. za domovino in cesarja naš tovariš Melhior Dolenc, c. kr. poročnik, nadučitelj v Železnikih. Dne 2. oktobra t. l. mu je sledil med krilatce pet tednov stari sinček Bojan. Tega krutega udarca nemile usode ni mogla preboleti soproga vrlega pokojnika Marija Dolenčeva roj. Simončičeva, učiteljica v Železnikih. Po kratki bolezni je umrla dne 20. oktobra t. l. ter zapustila ubogi sirotici Miloša in Vladka, ki ne bosta poznala dobrih svojih staršev. To je že drugi tako zelo tragičen slučaj v naših vrstah, da je ta nesrečna vojna popolnoma uničila dve pred vojno srečni učiteljski rodovini. Ohranimo vsem časten spomin!

—r— **S seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici dne 8. oktobra 1917.** Predsednik konštatira sklepčnost in o kurentnim potom rešenih zadevah poroča c. kr. okraj. šol. nadzornik R. Simon sledeče: Dopust so dobile: Helena Sodjeva—Jesenice do 15. februarja, nadomešča jo Kunčičeva Alojzija; Faturjeva Apolonija—Mošnje do 15. februarja, nadomešča jo Rapetova Ljudmila; zaradi bolezni na dopustu se nahajajoči učiteljici na Koroški Beli Terezija Jalenova in Jegličeva Marija sta nastopili s 15. oktobrom t. l. zopet svoji mesti. — Ker je moral nadučitelj Ivan Baraga s 30. septembrom k vojakom, ga začasno nadomešča kot voditeljica učiteljica Kren-Jaklič Antonija. — E. Schiffrer, učitelj na Jesenicah je bil poklican k vojakom, a ker je zopet oproščen, nastopi v kratkem svoje mesto. Mesto obolele učiteljice-voditeljice v Lescah L. Gmeinerjeve se je nastavila Josipina Gradišarjeva. — Priznajo se starostne doklade in sicer: učiteljici Ani Pleničarjevi v Kropi od 15. avgusta 1917 tretja in učitelju Ivanu Erbežniku, Bled-Ljubljana, I. in II. starostna doklada in sicer prva od 1. avgusta 1912, druga pa od 1. avgusta 1917. — Odobri se tabela prosilk za izpraznjeno učno mesto na Breznici—učiteljica Hermina Sirinkova je stopila v začasni pokoj — prosilk je ravno 21 (beri: d v a j s e t e n a), kakor tudi tabeli za učni mesti na Bledu — eno mesto za umrlim učiteljem Avgustom Jenskom — 3 prosilci in 13 prosilk — in eno mesto — ekstra statum — 6 prosilk. — — Za pomaknitev v višji plačilni razred se priporočajo: v I. pl. razred: Franc Rus—Bajjavv II. pl. razred: Rozina Coriaryjeva—Jesici. s; v III. pl. razred: Ivan Jocif—Koprivnik. —a.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Absolvirana učiteljska kandidatka Gabriela Hočevarjeva je nameščena za suplentko v Velikih Laščah, Angela Gradišerjeva v Loškem potoku, Josipina Vodiškova pri D. M. v Polju, Olga Vodiškova na Viču, M Nitscheva pa na osemrazredni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani; Marija Kovačeva v St. Gotardu, Magdalena Slatnerjeva pa za suplentko v Kamniku namesto vpoklicanega učitelja Andreja Pogačarja in Alfreda Rubbiajeva na mestni nemški dekliški ljudski šoli v Ljubljani; suplentka Mihaela Kosmačeva je imenovana za začasno učiteljico na Viču; učiteljska kandidatka Marija Janežičeva je nameščena za začasno učiteljico v Sostrem, Ivana Prosenčeva za suplentko v Šmartnem, Gabriela Balančeva za začasno učiteljico v Lozicah, Ida Slokarjevaa za suplentko v Budanjah, Albina Možinova v Semiču, Josipina Webrova za začasno učiteljico v Poljanah, Angela Črnologerjeva v Žabnici, Rudolfina Rasteigerjeva na osemrazredni slovenski dekliški šoli v Ljubljani, Josipa Žumrova na osemrazredni zasebni dekliški šoli v Lichtenturničnem zavodu v Ljubljani; suplentinja Ivana Klemenčeva je imenovana za začasno učiteljico v Češmeniku; obolelega učit. Dragotina Česnika v Knežaku nadomešča absolvirana učiteljska kandidatka Marija Čukova, začasno vodstvo pa je prevzela učiteljica Justina Suševa; obolelo učiteljico Heleno Franketovo na Brezjah nadomešča suplentka Ernestina Gospodaričeva; na zasebno šolo v Marijanišču v Ljubljani sta vstopili učiteljica Jedert Grafenanerjeva in absolvirana kandidatka Vera Bulovčeva; nadučitelja Andreja Vilfana v Šmartnu pod Šmarno goro, ki ima dopust, suplira učiteljica Stanislava Pirčeva, ki ji je začasno poverjeno tudi šolsko vodstvo; obolelo učiteljico J. Bizjakovo na Dovjem nadomešča absolvirana kandidatka Ana Lazarjeva; za začasno učiteljico na Premu je imenovana Marija Komarjeva, za suplentko istotam pa absolvirana učiteljska kandidatka Marija Knezova; za začasno učiteljico v St. Vidu nad Ljubljano je imenovana absolvirana učiteljska kandidatka Frančiška Kalanova; obolelo učiteljico na osemrazredni nemški dekliški šoli v Ljubljani Teklo pl. Kleinmayrjevo nadomešča suplentka absolvirana učiteljska kandidatka Ana Levčeva; za suplentke so imenovane: Marija Premrovova na enorazredni ljudski šoli na Babnem polju, Cirila Zupančeva v Sodražici, Bernarda Stibričeva na Vačah in Stanislava Zamanova v Vipavi; Dora Bratnikova je pa imenovana za začasno učiteljico v Vipavi.

—r— **Ljubljanske šole zaprte.** Dne 19. oktobra t. l. so zaprli vse ljubljanske ljudske in srednje šole ter pripravili poslopja za vojaške bolniščnice. Skrčen pouk so imeli le 7. in 8. gimnazijski razredi na c. kr. učiteljišču in 6. in 7. real. razredi v realčnem poslopju. Šolska poslopja so bili spremenili v vojaške bolniščnice, a ker jih niso prav nič rabili, upamo, da se pouk zopet prične v prihodnjem tednu.

Štajerske vesti.

FRANC AUERNIK.

Dne 16. oktobra je umrl nadučitelj pri Sv. Florijanu pri Rogatcu, tovariš Franc Auernik. Pokojnik je bil rojen leta 1876 v Sp. Novi vasi pri Sl. Bistrici. Po končanih študijah v Gradcu je nastopil svojo prvo službo v Štorah pri Celju. Tu mu ni bilo nikakor všeč: kot zavednemu Slovencu mu ni dopuščalo prepričanje, da bi vzgajal deco v šulverajnskem duhu. Služboval je nato v Ponikvi ob Juž. žel. in leta 1904 je postal nadučitelj pri Sv. Florjanu. Leto pozneje si je privedel družico za življenje iz sosednjega Rogatca. Nevarna srčna napaka je že pred osmimi leti priklenila tovariša Auernika na bolniško posteljo. Nemila smrt je že takrat iztegnila svoje koščene roke, toda ganil jo je jok ravno porojene sirote in odšla je brez žrtve. Preobilno dela in ruzburjenja je tetos koncem julija to bolezen obnovilo. Sredi septembra se mu je sicer jelo obračati na bolje, kar mu zboli edini sinček Milan na griži in v tednu dni je bilo to komaj šestletno življenje — sreča in ponos staršev — uničeno. Na dan sinčkovega pogreba se je lotila griža tudi očeta in ravno mesec dni pozneje je odšel za svojim ljubljencem, zapuščajoč obupano vdovo in nepreskrbljeni hčerkici. Pokojnik je bil vzor moža v vsakem oziru. V šolstvu odličen strokovnjak, svojim učencem vesten, mil učitelj, svojim tovarišem zvest prijatelj, užival je spoštovanje in zaupanje vseh, ki so ga poznali. V prvih letih svojega službovanja je mnogo potoval. Sploh je bil jako nadarjen in izredno izobražen tovariš. Saj je umeval petero jezikov in poznal njih slovstvo. Mnoga leta prezgodaj je prestrigla Morana nit tega dragocenega življenja. Njegovo truplo smo izročili hladni zemlji, a duh njegov bo živel med nami! Slava njegovemu spominu!

—š— **Vpoklici slovenskih učiteljev na Štajerskem.** Mariborska „Straža" poroča: Kakor zvemo, se je v zadnjem času vpoklicalo veliko število dosedaj od vojaščine oproščenih ljudskošolskih, zlasti slovenskih učiteljev v vojaško službo. Poklicalo se je še celo take učitelje, ki delujejo kot žetveni komisarji, občinski tajniki, izplačevalci vzdrževalnih podpor itd. Zaradi vojnih razmer ljudskošolski pouk zlasti na deželi že itak mnogo trpi. Učitelj mora dandanes še tudi opravljati službo kakega političnega uradnika, mora iti s svetom prebivalstvu na roko in mnogotera so opravila, ki se sedaj nalagajo na učiteljeve rame. Naše krvavo potrebno učiteljstvo kličejo v vojake, dočim se v mestih oproščajo gledališčni igralci, fotografi, brivci in slični, gotovo ne neobhodno potrebni stanovi! Prosimo naše poslance, da se tozadevno zavzamejo za naše slovensko učiteljstvu na pristojnem mestu.

—š— **Odlikovanje.** Tovariš F r a n c K r a n j c, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah, je bil 1. avgusta t. l. povišan poročnikom in odlikovan z železnim križcem s krono na belo-rdečem traku za zasluge v vojni. — Čestitamo vrlemu tovarišu, ki prejkoslej tako vztrajno in vneto služi cesarju in domovini! Naj bi ostal čil in čvrst kakor jelka in se spominjal onih lepih in veselih dni, ko smo poletali v Zgornjo Bistrico k Gimčerju okrepčavat se za naporno vežbanje na onem močvirnatem travniku, na katerem nam je štajerski „Kranjc" tako hudomušno-srdito veleval svoje koračne „Direkcije", da se je vsa stotnija bučno smejala. Profesorju H. Vodniku in njemu prijateljske pozdrave in krepki „Nazdar!" -t.

—š— **Odlikovanji.** Suplent pri Sv. Duhu v Stari gori, A n t. S t e f a n c i o s a, sedaj res. poročnik pri 21. strelskem polku, že prej odlikovan, je dobil vojni zasluzni križec 3. reda z vojno dekoracijo in meči. — Častno kolajno za zvesto 40-letno službovanje je podelil c. kr. štaj. namestnik nadučitelju v Žalcu tovarišu A n t. P e t r i č k u. —

—š— **Poročnik Rudolf Kocmut,** nadučitelj pri Sv. Urbanu pri Ptuju je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem z meči in s Karlovim križcem.

—š— **Povišanje.** Justični minister je pomaknil Mihaela Cizla, učitelja na moški kaznilnici v Gradcu, v IX. činovni razred.

—š— **Tovarišu šolskemu ravnatelju Ant. Gnusu v Dolu** pri Hrastniku je odposlala 30. IX. 1917 d v o r a z r e d n i c a v B o č n i p r i G o r n j e m g r a d u za učiteljski vojni podporni sklad 10·— K.

—š— **V italijansko ujetništvo je prišel** profesor na mariborskem učiteljišču nadporočnik dr. Ljudevit Pivko.

—š— Kozjanska šola ostane **zaradi griže,** ki razsaja tod, zaprta. Šolsko leto se ne začne pravočasno — 16. okt. Čas, kedaj se bo smela šola pričeti, bo okrajni šolski svet sporočil. — Kozjanski okrajni šolski svet je imel svojo redno sejo pretekli teden v Sevnici, ne v Kozjem. To zaradi griže.

—š— **Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks".** Umrla sta društvena člana: dne 25. septembra Anton Janschek, učitelj v p. v Mariboru, in 8. oktobra Berta Kotschy, učiteljica v Donawitzu. To sta 157. in 158. smrtni slučaj. Prispevek po 4 K naj se gotovo vplača v mesecu novembru.

O d b o r.

Goriške vesti.

—g— **Povišanje.** Justični minister je pomaknil Ignacija Bajta, učitelja na moški kaznilnici v Gradiški, v IX. činovni razred.

Tržaške vesti.

—t— **Pogreb pok. Viktorja Sošiča,** mestnega učitelja na Občinah, se je vršil pretekli petek dopoldne iz mesta naravnost na Občine. Iz Trsta je spremljal izprevod duhovnik od sv. Antona novega, a pri obelisku na Opčinah ga je sprejel tamošnji dekan g. Cink. Pogreba se je udeležilo že takoj v Trstu — razen sorodnikov — večje število pokojnikovih stanovskih tovarišev z mestnim asesorjem g. drom. Biasiolijem in okrajnim šolskim nadzornikom Nekermanom na čelu. Vodstvo Učiteljskega društva za Trst in okolico je zastopal odbornike tovariš Ivan Danev. — Od obeliska dalje je pokojnika spremljala na njegovi zadnji poti šolska mladina, večje število tovarišev in obilo vaščanov. Po peti maši v župni cerkvi so truplo pokopali na domačem pokopališču. Ob odprtem grobu se je pokojnikov tovariš in prijatelj Karel Cibic poslovil od Viktorja Sošiča z ganljivim govorom. In tako smo položili v prezgodnji grob — koliko takih grobov se je že odprlo v tem strašnem času! — mlado, nadebudno življenje. — Časten spomin vrlemu slovenskemu učitelju Viktoju Sošiču!

—t— **Tržaško šolstvo.** „Edinost" je prinesla v zadnjem času več člankov, v katerih piše o neznosnih razmerah na slovenskih, posebno CM šolah v Trstu. Razmere na teh šolah so take, da je vsak uspešen pouk nemogoč. Vsi razredi so tako prenapolnjeni, da je stlačeno v njih po 80—100 učencev, četudi je prostora samo za 40—50. Ali ni to prava muka za mladino in učitelje? Ako mestni fizikat in vsi zdravniki ne ukrenejo ničesar zoper tako trpinčenje ljudi, naj se pokliče v pomoč društvo za varstvo živali! Druga zapreka uspešnemu šolskemu pouku je pomanjkanje učnih oseb. Mnogo slovenskih učiteljev je pri vojakih. Vojaške oblasti jih uporabljajo v zaledju po pisarnicah, za straže itd. Ali bi ne koristili ti učitelji mnogo več domovini, ako bi jih oprostili in vrnili njih poklicu? Edinost piše, da mora slabotna učiteljica poučevati celo v dveh razredih. Koliko trpi v takih razmerah vzgoja in pouk, ve samo učiteljstvo in starši prizadetih otrok. Zakaj vendar že ne stori šolska oblast konca tem neznosnim razmeram in ne da Slovencem v Trstu dovolj. šol? Ali mora res CMD sama vzdrževati vse slovenske šole v Trstu? Čemu pa plačujejo slovenci v Trstu šolskih naklad? Mar li za poitalijančevanje in ponemčevanje slovenske dece? Pa še nekaj! Več slovenskih šolo obveznih otrok v slovenske šole zaradi pomanjkanja prostora še sprejeti niso mogli. Kako se ujema to s šolskimi predpisi in šolsko obveznostjo? Dovolj krvic so zaradi šol že pretrpeli tržaški Slovenci. Ali mera še vedno ni polna? — Iz Trsta nam poročajo k temu poglavju: Razmere na naših šolah se v kratkem vsaj deloma obrnejo na boljšo stran. Na slovenskih šolah CMD otvorijo 16 novih vzporednic, da se tako razbremene sedanji prenapolnjeni razredi! Treba bo tudi toliko novih učnih oseb. Skrbeti moramo še za primerne učilnice, ker one na Acquedottu ne odgovarjajo nobenim predpisom. Uredbo teh nezdravih razmer je sprejelo v svoj program poživljeno Učiteljsko društvo za Trst in okolico, ki potom spomenice in posredovanja Zaveze natančno naslika ves položaj vsem poklicanim krogom ter poskrbi tudi za izboljšanje materialnega položaja Družbinega učiteljstva ter njenih otroških vrtnaric. Mestni magistrat je na pritisk namestništva določil CMD v svrho izboljšanja njenega šolstva v Trstu za sedaj 50.000 K, tudi sicer je poskrbljeno, da pride slovensko šolstvo v Trstu do svojih zakonitih pravic. Vse kaže, da se v Trstu dobro in uspešno gibljemo. Pravičnejša sedanjost naj popravi vse kričeče krivice preteklosti. Saj nečemo nič izjemnega in nezakonitega — samo pravice hočemo!

Splošni vestnik.

Za Krekov spomenik. Na drugem mestu prinašamo oklic odbora za spomenik dr. Janezu Evangelistu Kreku. Napredno slovensko učiteljstvo, ki je združeno v naši Zavezi, gotovo tudi v tem pogledu ne zaostane za drugimi stanovi in bo po svojih močeh prispevalo in pripomoglo, da kmalu postavi slovenski narod svojemu velikemu sinu dr. Kreku dostojen spomenik na odličnem mestu naše bele Ljubljane. T u d i n a š l i s t j e p r i p r a v l j e n s p r e j e m a t i d a r o v e i n j i h o b j a v l j a t i v v s a k i š t e v i l k i. Za dr. Krekov spomenik je daroval L. Jelenc 5 K.

Glasovi časopisov. „Slovenec" in „Straža" sta pohvalno pisala o manifestu in deklaraciji Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva z dne 10. septembra t. l. in ponatisnila iz njega pomembnejša in važnejša mesta. „Slovenec" je tudi v celoti ponatisnil naš članek, ki je posvečen spominu dr. Jan. Ev. Kreka, iz zadnje štev. „Učiteljskega Tovariša."

Slovenska Matica. V zadnjih dneh je pristopilo k Matici zopet nekaj ustanovnikov. Eden od teh, ki nočejo biti imenovani, je vpisal kot ustanovnico svojo obitelj in plačal za to 200 kron, ostali so dali po 100 K. Neimenovan ljubljanski veletržec je poslal Matici **1000** kron kot darilo, drug neimenovan dobrotnik je daroval potom Jadranske banke **500** K, več jih je podarilo manjše vsote. Vsem tem bodi izrečeno za njihova rodoljubna dejanja na tem mestu iskreno priznanje in globoka narodna zahvala z željo, da bi našli obilo posnemovalcev. Od časa zopetnega delovanja pa do danes je prejela pisarna „Slovenske Matice" **1400** kron udnine, **1570** kron ustanovnine in **3482** kron daril.

Državnozborski šolski svet je na zadnji svoji seji razpravljal o raznih šolskih vprašanjih. Posl. dr. Vrstovšek in prof. Spinčič sta zahtevala z vso odločnostjo, da mora naučni odsek poklicati naučnega ministra k seji, v kateri se bo razpravljalo o žalostnih razmerah šolstva v Avstriji med vojno, češ, da se naučno ministrstvo popolnoma nič ne briga za najvažnejše šolske zadeve, da kliče vse učitelje k vojakom, da ne rešuje šolskih poslopij, ki so jih zasedle vojaške oblasti, da sploh pusti, da se šolstvo vsestransko zanemarja, kar je za vzgojo otrok in mladine v veliko škodo.

Ali smo res že tako daleč? Na čudna pota je zašel c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko. Neverjetne sklepe napravlja in izdaja naredbe, ki jih ne more odobravati razsoden človek in po našem mnenju niti dopustne niso, diše pa prav jako po konkordatski dobi. Tako je deželni šolski svet dal ukor neki učiteljici, ker je hodila ob pouka prostih dneh obiskovat v Ljubljano svoje sorodnike. Ali smo res učitelji take uboge pare, da se niti ob pouka prostih dneh ne smemo ganiti z mesta svojega službovanja ne po opravkih, ne v razvedrilo: še svojega soseda tovariša ne smeš obiskati, če se nečeš izpostaviti nevarnosti, da te zadene disciplinarna kazen z vsemi ostrimi posledicami. Ljubljanski tovariš mora v zmislu te odredbe opustiti prijeten izlet na Šmarno goro, še na Ježico ne sme, ker visi nad njim Damoklejev meč deželnega šolskega sveta. Glasi se vse to kot šala, a je gola resnica; ta odredba se izvršuje drakonično. Tako je prosila neka učiteljica za dovoljenje, da bi smela iti v nedeljo k izpovedi v Ljubljano, pa ni dobila dopusta. **To je vendar utesnitev osebne svobode, ki je po zakonih kaznivo dejanje.** Kako se je že glasila pri Rimljanih prislovica o pedagogih?

Razgled.

Stoletnica smrti Tadeusza Koscinska. Z velikimi slavnostmi je praznoval v minulem mesecu Poljski narod stoletnico smrti velikega svojega rodoljuba Tadeusza Koscinska, junaka izpod Raclavic. Koscinski se je bojeval za svobodo Amerike in za svobodo svoje poljske domovine pod Napoleonom.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

V današnji številki smo priložili vsem p. n. naročnikom položnice, **na katerih imajo napisano stanje naročnine.** Kdor nima položnice, ima naročnino poravnano do 31. dec. t. l. — Vljudno prosimo, da se odzovejo vsi, ki letošnje naročnine še niso poravnali. Tudi onim naročnikom, ki dolgujejo za več let in ki smo jim vsled tega ustavili pošiljanje lista, smo poslali vnovič račune, ki naj jih poravnajo ako ne naenkrat, pa vsaj v mesečnih obrokih. Ker ima upravništvo tudi plačilne obveznosti do tiskarne i. d., pričakujemo rednih vplačil.

Lista ne bomo odslej na kredo nikomur več pošiljali. Tako delajo uprave vseh listov, ne vemo, zakaj bi delali le za naš list izjemo. Upravništvo.

Zahvala.

Vsem dragim tovarišem, prijateljem in znancem iz vseh slovenskih pokrajin, dalje vsem onim iz Bosne-Hercegovine, s Češkega, iz Dalmacije, Galicije, s Hrvatskega in iz Morave in vsem učiteljskim organizacijam, ki so mi poslali ob moji 60 letnici toli laskave čestitke, izrekam najiskrenejšo zahvalo! Zahvaljujem se tudi vsem učiteljskim in neučiteljskim listom, ki so se z lepimi besedami spominjali moje 60 letnice! Prav posebno so me razveselile čestitke vrlih tovarišev iz bojnih črt na vzhodu, jugu in zahodu!

Presrčna hvala vsem!

L. Jelenc,
predsednik Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. oktobra 1917 **K 183.078·56.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14
se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani,

r. z. z o. j.

Celovni račun štev. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot **osnovne glavnice učiteljskih društev.** Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4 1/2%. Obrestovanje se pričenja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

	mesečnih rokih		rokov		rok	
A	v 12	in sicer	11	à 9 K — h,	12.	4 K 73 h
B	„ 18	„	17	„ 6 „ — „	18.	3 „ 56 „
C	„ 24	„	23	„ 4 „ 50 „	24.	4 „ — „
D	„ 38	„	37	„ 3 „ — „	38.	— „ 66 „
E	„ 46	„	45	„ 2 „ 50 „	46.	1 „ 81 „
F	„ 60	„	59	„ 2 „ — „	60.	— „ 70 „
G	„ 70	„	69	„ 1 „ 75 „	70.	1 „ 42 „
H	„ 85	„	84	„ 1 „ 50 „	85.	1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franko, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati **edino** na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. **Zadružni lokal** je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvzemši praznikov vsak četrtek in vsako soboto od 1/2 5. do 1/2 6, ure popoldne.

Schüllerjevi ekstrakti za črnilo

dobro in poceni! Najpripravneje in najceneje dobavljanje dobrega črnila za šole.

Tekoči ekstrakt št. 2 1 liter K 7·50 (za 10 do 20 lončkov črnila). — „Efesin“, specialn, črn, 1/2 kg K 12·— (za 30 lončkov črnila). — Ekstrakt za kovinsko črnilo — rdeč, zelen, moder, 1 steklenica 50 v (za 1/4 l črnila). — „Efesin“ l., črn, 1 zavitek K 7·50 (za 10 litrov izvrstnega pisarniškega črnila).

Reform-kreda (Hoschkora), lak za šolske table po izvirnih cenah.

Tvornica za črnilo Franc Schüller, Amstetten (N.-Avstr.).

Schüllerjeve tvorniške izdelke priporoča upravništvo vsem šolam najtopleje.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 . . . . . K 55,000.000·—
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 30,600.000·—
rezervnega zaklada . . . . . „ 1,500.000·—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod **kontrolo**

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljiščniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškega Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. *A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“.* Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop.* Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine.* Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo — Frančiškanska ulica štev. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštne tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. ☞ V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.